

Samling af Afgørelser

Sag C-109/20

**Republiken Polen
mod
PL Holdings Sàrl**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Högsta domstolen)

Domstolens dom (Store Afdeling) af 26. oktober 2021

»Præjudiciel forelæggelse – aftale mellem Kongeriget Belgiens regering og Storhertugdømmet Luxembourgs regering på den ene side og Folkerepublikken Polens regering på den anden side om fremme og gensidig beskyttelse af investeringer, undertegnet den 19. maj 1987 – voldgiftssager – tvist mellem en investor fra en medlemsstat og en anden medlemsstat – voldgiftsklausul, som er i strid med EU-retten, indeholdt i denne aftale – ugyldighed – ad hoc-voldgiftsaftale mellem tvistens parter – deltagelse i en voldgiftssag – stiltiende tilkendegivelse af vilje hos denne medlemsstat til at indgå denne voldgiftsaftale – ulovlighed«

1. *Internationale aftaler – aftaler mellem medlemsstaterne – aftaler indgået inden en medlemsstats tiltrædelse af Unionen – bilateral investeringsaftale mellem Kongeriget Belgien og Storhertugdømmet Luxembourg på den ene side og Folkerepublikken Polen på den anden side – aftalens virkninger efter tiltrædelse af Unionen – bestemmelse, der tillader en investor fra en medlemsstat at indbringe sagen for en voldgiftsret i tilfælde af en tvist vedrørende en anden medlemsstat – voldgiftsklausul i strid med EU-retten – ulovlig (Art. 4, stk. 3, første afsnit, TEU og art. 19, stk. 1, andet afsnit, TEU; art. 267 TEUF og 344 TEUF; aftale om ophævelse af bilaterale investeringsaftaler mellem Den Europæiske Unions medlemsstater, art. 4, stk. 1)*

(jf. præmis 44-46)

2. *Internationale aftaler – aftaler mellem medlemsstaterne – aftaler indgået inden en medlemsstats tiltrædelse af Unionen – bilateral investeringsaftale mellem Kongeriget Belgien og Storhertugdømmet Luxembourg på den ene side og Folkerepublikken Polen på den anden side – aftalens virkninger efter tiltrædelse af Unionen – tvist mellem en investor fra en medlemsstat og en anden medlemsstat – indgåelse af en ad hoc-voldgiftsaftale mellem denne tvists parter – voldgiftsaftale med samme indhold som den voldgiftsklausul, der er fastsat i nævnte bilaterale aftale, og som er erklæret ugyldig på grund af dens modstrid med EU-retten – ulovlig [Art. 4, stk. 3, TEU; art. 267 TEUF og 344 TEUF; aftale om ophævelse af bilaterale investeringsaftaler mellem Den Europæiske Unions medlemsstater, art. 7, litra b)]*

(jf. præmis 47-56 og domskonkl)

Resumé

EU-retten forbyder en medlemsstats indgåelse af en voldgiftsaftale med samme indhold som en ugyldig voldgiftsklausul, der findes i en bilateral investeringsaftale indgået mellem medlemsstater

Den nationale ret har derfor pligt til at ophæve en voldgiftskendelse, der er truffet på grundlag af en sådan voldgiftsaftale.

I 2013 fik PL Holdings, et luxembourgsk selskab, tilbagekaldt sine stemmerettigheder forbundet med selskabets aktier i en polsk bank og pålagt tvunget salg heraf. Da PL Holdings var uenig i denne afgørelse truffet af Komisja Nadzoru Finansowego (den finansielle tilsynsmyndighed, Polen), besluttede selskabet at indlede en voldgiftssag mod Polen. Med henblik herpå og under henvisning til den bilaterale investeringsaftale (herefter »investeringsaftalen«), indgået i 1987 mellem Belgien og Luxembourg på den ene side og Polen på den anden side¹, indbragte PL Holdings sagen for voldgiftsretten på grundlag af en voldgiftsklausul i denne investeringsaftale².

Ved to voldgiftskendelser af henholdsvis 28. juni og 28. september 2017 erklærede voldgiftsretten sig kompetent til at påkende den pågældende tvist og fastslog, at Polen havde overtrådt sine forpligtelser i henhold til investeringsaftalen, og idømte denne medlemsstat at betale erstatning med tillæg af renter til PL Holdings.

Svea hovrätt (appeldomstolen for Svealand med sæde i Stockholm, Sverige) tog ikke søgsmålet, som Polen anlagde, om ophævelse af voldgiftskendelserne til følge. Denne ret fastslog bl.a., at selv om voldgiftsklausulen i investeringsaftalen, ifølge hvilken tvister vedrørende denne aftale skal afgøres ved voldgift, er ugyldig, forhindrer en sådan ugyldighed ikke en medlemsstat og en investor fra en anden medlemsstat i på et senere tidspunkt at indgå en ad hoc-voldgiftsaftale med henblik på en afgørelse af tvisten.

I forbindelse med appelsagen iværksat til prøvelse af appeldomstolens afgørelse traf Högsta domstolen (øverste domstol, Sverige) afgørelse om at rette henvendelse til Domstolen med henblik på en afklaring af, om artikel 267 TEUF og 344 TEUF er til hinder for indgåelsen af en ad hoc-voldgiftsaftale mellem tvistens parter, når denne voldgiftsaftale har samme indhold som den i investeringsaftalen indeholdte voldgiftsklausul, som er i strid med EU-retten.

Domstolen (Store Afdeling) udviklede sin praksis fra Achmea-dommen³ og fastslog, at EU-retten forbyder en medlemsstats indgåelse af en sådan voldgiftsaftale.

Domstolens bemærkninger

Under henvisning til Achmea-dommen bekræftede Domstolen for det første, at voldgiftsklausulen i investeringsaftalen, hvorefter en investor fra en af disse medlemsstater i tilfælde af en tvist vedrørende investeringer i den anden medlemsstat, der er part i denne investeringsaftale, kan anlægge sag mod sidstnævnte medlemsstat ved en voldgiftsret, hvis kompetence denne medlemsstat har forpligtet sig til at acceptere, er i strid med EU-retten. Således kan denne

¹ – Aftale mellem Kongeriget Belgiens regering og Storhertugdømmet Luxembourgs regering på den ene side og Folkerepublikken Polens regering på den anden side om fremme og gensidig beskyttelse af investeringer, undertegnet den 19.5.1987.

² – Investeringsaftalens artikel 9.

³ – Dom af 6.3.2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158).

voldgiftsklausul rejse tvivl om princippet om gensidig tillid mellem medlemsstaterne, men også om bevarelsen af EU-rettens særegne karakter, som er sikret ved den i artikel 267 TEUF fastsatte procedure med præjudicielle forelæggelser. Den nævnte voldgiftsklausul er derfor ikke forenelig med princippet om loyalt samarbejde, der er fastsat i artikel 4, stk. 3, første afsnit, TEU, og udgør et indgreb i EU-rettens autonomi, som navnlig er fastsat i artikel 344 TEUF.

Domstolen fastslog for det andet, at hvis det tillades en medlemsstat at bringe en tvist, der kan vedrøre anvendelsen og fortolkningen af EU-retten, for et voldgiftsorgan med de samme kendetegn som det, der er omhandlet i en ugyldig voldgiftsklausul, idet den er i strid med EU-retten, gennem indgåelse af en ad hoc-voldgiftsaftale med samme indhold som denne klausul, ville dette i realiteten medføre en omgåelse af de forpligtelser, der for denne medlemsstat følger af traktaterne, og navnlig de ovennævnte traktatbestemmelser.

Først og fremmest har en sådan ad hoc-voldgiftsaftale i forhold til den tvist, i forbindelse med hvilken den er blevet indgået, nemlig de samme virkninger som dem, der knytter sig til en sådan klausul. Denne voldgiftsaftales *raison d'être* er netop at erstatte voldgiftsklausulen for at opretholde virkningerne heraf, selv om denne klausul er ugyldig.

Dernæst er konsekvenserne af omgåelsen af den pågældende medlemsstats forpligtelser ikke mindre alvorlige, fordi der er tale om et individuelt tilfælde. I realiteten vil denne retlige tilgang kunne anvendes i en række tvister, der kan vedrøre anvendelsen og fortolkningen af EU-retten, hvilket således ville gribe ind i EU-rettens autonomi.

Ethvert indledende klageskrift, som en investor fra en anden medlemsstat indgiver mod en medlemsstat på grundlag af en ugyldig voldgiftsklausul, ville endvidere kunne indeholde et tilbud om voldgift, og denne medlemsstat kan således anses for at have accepteret tilbuddet, alene fordi den ikke har fremført nogen specifikke argumenter mod, at der foreligger en ad hoc-voldgiftsaftale. En sådan situation ville imidlertid medføre, at virkningerne af den forpligtelse, som denne medlemsstat har påtaget sig i strid med EU-retten, og som derfor er ugyldig, til at acceptere kompetencen for det voldgiftsorgan, som sagen er indbragt for, opretholdes.

Endelig følger det af såvel Achmea-dommen som princippet om EU-rettens forrang og princippet om loyalt samarbejde, at medlemsstaterne ikke kan forpligte sig til, at tvister, der kan vedrøre anvendelsen og fortolkningen af EU-retten, undrages Unionens domstolssystem, og at de, når en tvist indbringes for et voldgiftsorgan i medfør af en forpligtelse, som er i strid med denne ret, endvidere har pligt til at anfægte gyldigheden af voldgiftsklausulen eller ad hoc-voldgiftsaftalen, i medfør af hvilken sagen er blevet indbragt for dette voldgiftsorgan⁴.

Ethvert forsøg fra en medlemsstats side på at afhjælpe ugyldigheden af en voldgiftsklausul gennem en aftale med en investor fra en anden medlemsstat ville således være i strid med denne forpligtelse til at anfægte gyldigheden af voldgiftsklausulen og dermed indebære, at selve grundlaget for denne aftale er retsstridigt, idet det er i strid med de grundlæggende bestemmelser og principper, der udgår fra Unionens retsorden.

Domstolen konkluderede følgelig, at den nationale ret har pligt til at ophæve en voldgiftskendelse, der er truffet på grundlag af en voldgiftsaftale, som tilsidesætter EU-retten.

⁴ – Denne konklusion bekræftes ligeledes af artikel 7, litra b), i aftale om ophævelse af bilaterale investeringsaftaler mellem Den Europæiske Unions medlemsstater (EUT 2020, L 169, s. 1).